

idcirco prefata Romanorum Pontificum, responsa ad vnguem memoria, commendanda sunt, ne quis falsa eorum interpretatione deceptus, ab optimis institutis temere deuiet.

S Y M M A R I V M.

- 1 Clerici maxime in sacris constituti, & Sacerdotes, praesertim pudicitia praeminere debent, & n. 999.
- 2 Clerici licet votum castitatis explicitum non emittant nec sit essentialiter annexum ordini sacro debent continentia, constitutione tamen Ecclesia illam tenentur seruare.
- 3 Clerici fornicantes duplici culpa maculantur.
- 4 Rector Ecclesia mundus esse debet, vt hic late exponitur.
- 5 Pudicitiam imprimis esse retinendam, quoniam ea amissa, omnis ruit virtus: & libido in potente & honorato est deterior.
- 6 Reges plures ob vitium luxuria fuerunt interfecti & expulsi a Regno.
- 7 Sancti confessores inter alia de pudicitia & castitate ab Ecclesia Catholica laudantur.
- 8 Diuus Paulus maxime adhorrens fornicationem, praecipit eam fugiendam, & alia plura in proposito dicit.
- 9 Exhortatio auditoris circa idem.
- 10 Tullius inhonesti fugiendi: Referuntur plures, qui per mulieres fuerunt decepti.
- 11 Consortium mulierum fugiendum propter plura, de quibus hic.
- 12 Sanguinis mensuris contactu plura mala subsequuntur, de quibus hic.
- 13 Concubinitus atque omnis fornicationis crimen lege diuina prohibetur.
- 14 Item iure naturali.
- 15 Iure Canonico fornicatio est prohibita.
- 16 Haereticum esset affirmare, simplicem fornicationem, non esse peccatum mortale.
- 17 Iure civili antiquo an sit licitus concubinitus.
- 18 Iure civili nouiori fornicatio simplex est illicita.
- 19 Homo agit contra naturam, alium coitum quam uxorium, scilicet.
- 20 Iure etiam Regio reprobat concubinitus & grauius poenit.
- 21 Per sacrum Conc. Trid. concubinitus maxime damnatur atque poenitur, vt hic.
- 22 Episcopus potest concubinos etiam laicos punire.
- 23 Index Ecclesiasticus ratione peccati publici potest contra laicos procedere eosque punire.
- 24 Concubinitus crimen est mixti fori.
- 25 Ecclesia meretrices ac lupanaria tolerat ob euitandum maius malum.
- 26 Potestati publica licet permittere, vt in aliqua ciuitatis parte sint meretrices. Sed contra n. 29. non tamen licet permittere lupanaria constituendo eis patronos, & locando domos carius quam locarentur honesti, vt in n. 27. locaret tamen meretrici domum ad meretricandum in ea parte ciuitatis, in qua permittitur eas habitare, non erit peccatum, vt in num. 28.
- 27 Veras uxores quandoque dicit a canonibus concubinas.
- 28 In veteri testamento quomodo intelligatur, id quod legitur, aliquos sanctos viros habuisse concubinas.
- 29 Concubina olim erant non illegitima & fornicariae, sed uxores minime principales, quarum filii non debebant hereditas, nec aequalis honor, non sacerdotium, non primogenitura, sed numerum tantum recipiebant, & minus se charitate complectebantur & sese inuabant.

- 30 Lex civilis appellat has concubinas iniustas uxores, quia ducebantur, non seruate solemniter modo.
- 31 Concubina nomen apud veteres erat honestum.
- 32 Concilio Tolitano permittitur erant, habere concubinam, id est, uxorem minus solemniter ductam, his, qui iusta uxore carebant.
- 33 Quomodo liceret sanctis paribus simul plures uxores habere.
- 34 Clericus in sacris constitutus fornicando simpliciter, quinque crimina committere dicitur, secundum Dd. nempe adulterium, sacrilegium, stuprum, incestum & contranaturam, & n. 38. & sequentibus probatur quoad adulterium.
- 35 Filij presbyterorum sunt adulterini, sed contrarium, num. 49.
- 36 Quoad sacrilegium probatur hic: quoad stuprum, n. 41. quoad incestum, n. 42. & n. 43. quoad contranaturam.
- 37 Verius & receptius est contrarium, nempe, quod clericus in sacris fornicando cum muliere soluta, tantum committat simplicis fornicationis crimen, non vero cetera supra enumerata, vt nuncupatum probatur n. 48 cum sequentibus.
- 38 Religiosus fornicando, adulterium committit.
- 39 Episcopus fornicans adulterium committit.
- 40 Sacerdos cognoscens carnaliter filiam spirituales, incestum committit. Idem quando est ex eius parochia.
- 41 Clericus in sacris proprie non contrahit matrimonium cum Ecclesia, nec etiam canonicum cum praebenda.
- 42 Monialis fornicando committit sacrilegium, incestum, & adulterium.
- 43 Clericus concubinarum cum soluta deponi non debet, sed tantum suspendi ab officio & beneficio ad tempus praeterquam si fornicatio habeat insignem deformitatem, vt adulterium, incestus, stuprum, & similia, vt in n. 55. Secundo limitatur in clerico rem habente cum moniali, is deponendus est, vt in n. 56. Tertio limitatur in clerico matrimonium de facto contrahente cum soluta, vt in num. 57. & an pro fornicatione continuata, num. 58. pro criminis contranaturam deponitur, vt in num. 59. & cognoscens Filiam suam spirituales, vt in num. 60. Idem in cognoscente eam, qua propter Sacramentum Penitentiae effecta fuit filia spiritualis, vt in num. 61. Idem in sacerdote cognoscente parochianam suam vt in num. 65. & eam, quam tenet in Sacramento Confirmationis, vt in num. 64. Idem in religiosus fornicantibus, vt in num. 66. Idem in Episcopo fornicante, secundum aliquos: sed verior & communis sententia est in contrarium in hoc, vt in num. 67. probari tamen testibus debet hoc crimen in praed. casibus quibus poena depositionis pro eo imponitur, alias si in occulto reuelatur superiori, mitiori poena delinquens puniendus est, vt in n. 62.
- 44 Laici coniugati fornicantes magis peccant quam clerici non coniugati.
- 45 Sacerdos magis peccat cognoscendo carnaliter filiam spirituales, quam uxorem alicuius.
- 46 Clericus ob simplicem fornicationem arbitrio suo iudicis poenitur, & sacrum Concilium Trident. quid in hoc distonat, refertur.
- 47 Iudices Ecclesiastici an in puniendis clericis concubinaris severitatem potius quam aequitatem, vel a contra seruare debeant.
- 48 Oportet tamen huiusmodi iudices contra concubinaris clericos procedentes, esse viros graues, &c.
- 49 Clericus concubinarum in proposito dicitur, qui solutam mulierem, & corruptam, nullo sibi spirituali, vel carnali cognationis vinculo coniunctam domi retinet,

- retinet, cum qua consuevit carnaliter commiseri.
- 50 Concubina large accipitur pro quacunque muliere, qua clericus retinet in domo sua luxurioso affectu, vel conducta, &c.
- 51 Concubina publica clericis ad hoc, vt puniatur poenis, de quibus in legibus huius regni, qua dicitur, & n. 75.
- 52 Ad puniendum clericum poena arbitraria, qua probatio concubinitus sufficit.
- 53 Monitio precedere debet ad hoc, vt clericus concubinarum puniri possit, nisi concubinitus sit notorius & scandalosus respectu poena pecuniaria, vel reclusionis in Ecclesia ad modicum tempus, vt in numero 77.
- 54 Clericus post monitionem praemissam, concubinam non dimittens, publicus concubinarum reputatur.
- 55 Index ecclesiasticus an punire possit clericum adulterum, id est, qui cum muliere nupta fornicatur, & num. 8. quod non tantum casu possit procedere contra mulierem nuptam concubinam, duobus capitulis.
- 56 Maritus solum potest uxorem adulteram accusare.
- 57 Index ex officio non potest inquirere de adulterio.
- 58 Clericus publicus concubinarum, si ante poenitentiam celebret: an sit irregularis? & num. seqq.
- 59 Clericus propter aliquod crimen suspensus, quoad se, & quoad alios irregularis est, si nondum ea suspensione sublata proprio fuerit usus officio: idem est de diacono & subdiacono, vt in num. 85.
- 60 Clericus suspensus ab homine, vel a iure in poenam directam & propriam delicti, etiam ad tempus certum, vel donec poenitentia sit celebrata, durante suspensione erit irregularis.
- 61 Clerici in sacris contrahentes de facto matrimonium, quibus poenis afficiantur, remissive.
- 62 Filij sacerdotis, & an quando sint serui illius Ecclesiae, cuius parens est clericus, & num. 89.

C A P V T V I I.

De concubinitu eiusque poenis.

Clerici, & maxime in sacris constituti & sacerdotes, praeter laicos pudicitia praeminere ac pollere debent, secundum Abb. in cap. vt clericorum n. 2. de vit. & honest. cleric. Illi & enim licet votum explicitum castitatis non emittant, nec sit essentialiter annexum debent continentiae ordini sacro, sed ex statuto ecclesiae, implicitum nempe, in ipsa ordinis susceptione abditum, & ideo constitutione Ecclesiae eam tenentur seruare, id ipsa Ecclesia praecipiente, vt in Conc. Trid. Sess. 24. in prin. Canon. 9. ubi: *Lege Ecclesiastica, & cap. & 28. dist. & 32. distin. per totam, & docet D. Thom. 2. 2. quaest. 88. art. 11. in corpore, ad fin. & ibi Caiet. Dominicus a. Sot. lib. 7. de iust. & iur. quaest. 5. art. 3. ad 2. Paul. Card. & Imola in Clement. ad nostram, §. 7. de haeret. Praeposit. in rub. qui cleric. vel vouent, Cosmas Guimier. in pragmat. S. Gallic. tit. de concub. §. cum omne gloss. continere. fol. 201. col. 1. Nauar. in Man. cap. 22. num. 51. & cap. 23. num. 108. est optima gloss. 2. in fin. in cap. cum olim. de cler. coniug. dicens, ex constitutione Ecclesiae introductum esse, vt qui ad sacros ordines vult promoueri, prius continentiam debeat probenter expresse aut etiam tacite: Eo enim ipso, quod quis promouetur ad sacrum ordinem, tacite intelligitur vouere continentiam, etsi nulla fiat mentio de voto continentiae: quamuis alij teneant, votum solum emittere, sed quod proximius, verius est.*

Et quod principio diximus, non solum intelligendum est de castitate, qua rei uxoria opponitur, sed etiam de illa, qua simpliciter omni aduertatur copu-

la, siue coniugali, siue fornicariae: Mancipantur enim ad functionem suam consecrando venerabili Sacramento, vnde omnis mundities concedet, & hac ratione ecclesia Catholica ordinibus sacris illud aduenit votum. Quare & clerici fornicantes duplici culpa maculantur, teste Domin. a. Sot. lib. de iust. & iur. quaest. 4. art. 2. pag. 648. vers. sed de hoc forsitan, huic consonat quod ab Isaia Propheta cap. 52. praecipitur his verbis, *Mundamini, qui feris vasa Domini*: super quo loco Beatus Greg. in 2. pastoral. cura, c. 2. sic ait: *Rector semper cogitatione sit mundus, quatenus nulla hunc immunditiam polluat, qui hoc suscepit officium vt in alienis quoque cordibus pollutionis maculas tergat: quia necesse est, vt esse munda duaque manus, qua diluere aliorum fordes curat, ne tacta quaedam deterius inquinet, si sordida in se mens lutum tenet: hinc namque per prophetam Isaia dicitur: *Mundamini, qui feris vasa Domini*: Etenim vasa Domini ferunt, qui proximum animas ad aeterna factaria perducendas in sua consecrationis fide suscipiunt apud semetipsos: Ergo quantum debeant mundari, conspiciant, qui aeternitatis templum vasa viuientia in sinu propriae sponsionis portant. Similiter Leuit. cap. 22. Dominus dixit ad Moysen: *Loquere ad sacerdotes filios Aaron, & dices ad eos: Ne contaminentur sacerdotes, &c. sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen eius: incensam enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti erunt*. Hinc & teste Caelio lib. antiquarum lectio. 7. c. 27. scribit, Hieron. doctus, viri esse sententiam, pudicitiam in primis esse retinendam, quoniam ea amissa, omnis ruit virtus & libido in potente & honorato est deterior: sicque ob vitium luxuria plures Reges fuerunt interfecti & expulsi a Regno, commemorat Guil. Bene. in sua repet. e. Raym. verb. cuidam Petro tradiderunt, num. 69. cum sequen. de testam. & ibi plura exempla de castitate & pudicitia antiquorum Principum refert. Tandem & Ecclesia Cathol. Spiritu Sancto ducta, voce sonora de pluribus laudans sanctos confessores virtutibus, illa quoque eos extollit, quod fuerint pudici & casti, vt in hymno eorundem habetur his verbis?*

Qui prius, prudens, humilis, pudicus, Sobrius, castus, fuit & quietus, Vita dum praesens vegetauit eius, Corporis artus.

Hinc etiam & D. Pau. maxime abhorrens fornicationem, praecipit Corinthiis, ne sumerent cibum cum fornicatore, auaro, idolis seruente, maledico aut ebrioso, aut rapace, dicens: *Quid mihi est de his qui foris sunt iudicare? vt 1. Corin. 5. & statim c. 6. inquit: Fugite fornicationem: nec fornicari nec idolis seruientes, nec adulteri, neque molles neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, nec ebriosi, nec maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et iterum, c. 10. inquit: Inhibet fornicationem, & ad Hebr. cap. 12. sic etiam praecipi lumbos iubet, quia viris luxuria in lumbis est. Caneant & igitur, hortor in Domino, omnes praefertim sacris insigniti, ac totis viribus fugiant immunditiam & fornicationem, caeteroque adus & tactus impudicos ac inhonestos ferminarum, ne illis accommodetur sententia illa Dominica: *Iuda, osculo filium hominis tradis? Nonne, & quare, sacerdos, qui labiis ac ore contingens & fumens corpus Domini, & postmodum illa polluens, impudicus mulierem deosculatur, illo osculo filium hominis tradit: Vnde & versus,**

Ni fugias tactus, vix euitabit actus. Hos igitur vita, ne moriaris ita,

scilicet peccando, & sic aeterna morti te obligando, quia stipendium peccati mors est, ad Rom. cap. 6. Item

quia potius refranatur mala inclinatio habitu castitatis, resistendo illi, quam introductione atque permissione lupanaris. Quinto, quia ex huiusmodi permissione non consequitur finis, per eam pratenus puta, ne honesta feminae sollicitetur: quia, sicut prudentes viri aiunt, qui ad eas sollicitandas sunt apti, non ad eum meretrices, imo postquam male sunt eis assueti, tanto magis honestas sollicitant, quo maiori impetu natura & vitij feruntur. Sexto, quia ipse Nauarr. nouit pueros castissimos venientes ad academias ex terris, ubi non est huiusmodi occasio fornicandi, ob eam oblatam, animas, studia & corpora contagio infecta perdere. His & aliis rationibus, quas omitto, id nititur Nauarr. dissuadere. Adde ego aliam, nempe, quod ex praedicta permissione datur anxia rusticis atque simplicibus aliisque vilibus hominibus peccandi, qui alias minime vel non ita frequenter peccarent, propter difficultatem nanciscendi similem occasionem, quae cum sibi facilis atque libera est pœna temporali publice offeratur, frequenter arripitur atque amplectitur ab eisdem, ita, vt quoties ad ciuitates & oppida pro rerum suarum vsu atque commercio accesserint, ob id consuetudinem habebunt libidini propriae satisfaciendi, imo eo forsitan frequentius, quam oportebit, ad ciuitatem & oppida accedent. Denique ex praed. permissione plures peccabunt fornicando, quam alias peccarent. Nec obstat quod si meretrices vel lupanaria non permittentur, foedissimi coitus in Republica contingere possent, nempe, contra naturam, &c. hoc namque si aliquando acciderit, non erit ob defectum meretricum aliarumque mulierum inhonestarum, atque incontinentium, cum his Republica abundet, prohibitis tamen & occulto delinquentibus quinimo & ubi sunt meretrices permittant, contingit praedicta peccata nefanda committi atque publice puniri, ob pessimam atque bestialem hominum inclinationem, potius quam ex defectu mulierum publicarum atque lupanaris, idque frequentius solet accidere in ciuitatibus & oppidis populosisissimis, ob multitudinem atque diuersitatem generum earumque pessimam inclinationem: quare ergo non permittentur hecque consulerem permitrendas meretrices & lupanaria.

Illud praeterea est in proposito admonere censuimus, veras vxores quandoque dici à canonicis antiquis concubinas, eo, quod absque dotalibus instrumentis ceterisque solemnitatibus à iure ciuili introductis fuit coniugium celebratum, vt probat Gratian. in cap. omnibus, & cap. sequenti, 34. distincti. quae iura in hoc citat Catellian. Cotta in suis primis notabilibus, & D. Couarr. in 4. de sponsal. 1. pari. cap. 4. in princ. n. 8.

Offert se tunc dubitatio necessario diluenda, quomodo in veteri Testamento legitur aliquos sanctos viros concubinas habuisse? Quam dubitationem sustulit S. Thom. distincti. 33. quest. 1. art. 3. ad 3. afferens, quod quoties hoc legitur in veteri Testamento, oportet dicere, eas illis fuisse matrimonio coniunctas, & tamen eas concubinas aliquo modo dici, quod aliquid habeant de ratione vxoris, & huiusmodi de ratione concubinae: Nam secundum quod matrimonium ordinatur ad suum principale finem, qui est procreatio, sic erant vxores: Sed secundum quod ordinatur ad secundarium finem, qui est dispensatio familiae & mutua communicatio operum viri & vxoris, & simul cohabitatio, sic vxores non erant, quae primae vxori accedebant, sed concubinae appellabantur, quasi simile aliquid habentes cum concubina, in hoc scilicet, quod poterant eici à lecto & à domo, sicut illa, quae vere est concubina: Vnde de Agar dicitur per Saram ad Abraham: Eieice ancillam hanc, & filium eius, quam tamen prius dederat ipsa viro suo vxorem: talis etiam

dicitur fuisse Bala ipsi Iac. Genes. cap. 35. Sic et Aloysius Lippomanus super Genes. cap. 22, inquit: Concubina olim erant, non illegitime & fornicariae, sed vxores minime principales, quarum filiis non debebatur haereditas, nec equalis honor, non sacerdotium, non primogenitura, munera tantum recipiebant, & mutua se charitate complectebantur, & sese imabant: quem refert & sequitur D. Couarr. ubi supra, numer. 9. & Menoch. de arbit. iudicis 5. casu 418. num. 15. & 16. ubi et quod lex ciuilis appellat has concubinas iniustas vxores, hoc est, vxores, quae ducebantur non obseruato solemniori more, qui in ducendis iustis vxoribus seruabatur, de quibus iniustis vxoribus loquitur Vlpianus in l. si vxor. in princ. ff. ad l. l. de adult. quem locum egregie declarat Hotom. Iacob. Cuiac. Tiraq. & Iacob. Ranaud. per eum ibi citati. Eodem pacto iura ciuilia Pandectarum, quae de concubinis loquuntur, intelligenda sunt: Erant enim apud veteres concubinae nomen honestum, cum ea loco vxoris haberetur, atque citra criminis notam: vxor autem minime dicebatur, quia non solemniter ducta, vt in l. Massurius, ff. de verb. signifi. ubi Alciat. hoc nominatim notat, quem sequuntur Couarr. & Menoch. ubi supra.

Sic etiam est in Concilio Toletano, relato in cap. in cui, 34. distincti. permittum erat, habere concubinam illis, qui vxore iusta carebant. Hanc tamen concubinam intelligunt ibi Dd. de vxore minus solemniter ducta, quos sequitur Mascardus de Sufanis in tract. de velib. 3. part. cap. 9. num. 1. & Card. Paleor. in tract. de nob. & spur. & c. cap. 12. in fin. prout eos refert & sequitur Menoch. ubi supra, num. 20. Sed quomodo liceret sanctis patribus simul plures vxores habere, cum de iure diuino id esset prohibitum, vt in c. gaudemus, de divor. vers. quia vero, & late probat Alfonso à Castro. lib. 11. aduersus haereses, verb. nuptia, in 4. haeresi. Ad hoc Innocent. III. Summus Pontifex respondit in d. c. gaudemus, in versiculo nec vili vquam, dicens, illos sanctos Patriarchas plures accepisse vxores propter reuelationem diuinam de hoc illis factam, per quod sicut Iacob à mendacio Israelitae à furto, & Samson ab homicidio, sic & Patriarchae & alij viri iusti, qui plures leguntur simul habuisse vxores, ab adulterio excusantur: quare re videndus est diuus Augustin. in lib. de bono coniugal. cap. 13. & 15. quem citat in proposito Caltr. ubi supra, dicens, aperte ipsum Augustin. docere, aliam valde diuersam esse hoc tempore sub nouo Testamento matrimonij rationem, & longe aliam in tempore praeterito, quando veteri Testamento plenam habebat virtutem & efficaciam: Nam sicut pro varietate temporum statuta etiam humana variantur, ita Deus pro varietate temporum varias condidit leges & varias etiam eiusdem legis fecit dispensationes. Ab initio enim mundi (vt Saluator noster ait) masculinum & feminam fecit eos Deus, & matrimonium inter solos duos constituit, vt essent tantum duo, non plures, in carne vna, & si illi primi parentes in iustitia perseuerassent, semper in temporis successu matrimonium inter duos tantum, prout à principio conditum erat, celebraretur. At cum postea hominum malitia adeo creuisset, vt fere omnes idolis seruirent & falsos Deos colerent, paucissimis in cultu Dei permanentibus, decreuit Deus, viros seruos suos pluribus feminis per matrimonium copularet, vt cultores veri Dei multiplicarentur, & sic Angelorum ruinae citius repararentur. Benigne igitur in hac dispensatione fecit Deus in bona voluntate sua cum humano genere, vt sic cito ex hominibus, tanquam ex viuis lapidibus, reedificaret muros caelestis Hierusalem, qui peccantibus Angelis rupit fuerant. Haec tamen Alfonso à Castro ubi supra. Et quod ex diuina reuelatione & dispensatione liceret olim

sanctis Patribus habere plures vxores, est communis secundum Marien. in proem. lib. 5. Noua Coll. Reg. num. 11. quicquid ipse ibi, num. 12. contrarium velit cum Specul. coniug. sed communem sequitur & probat cum aliis, reddens quatuor rationes eius Villegas in 2. part. fo. sancti. cap. 2. de la vida de Abraham Patriarcha.

In clericis autem ultra prohibitiones supradictas specialiter est damnatus concubinatus, vt per totum de cohabit. cleric. & mulier. & de vit. & honest. cleric. adeo et vt clericus, in sacris ordinibus constitutus, carnaliter se immiscens concubinae vel alteri mulieri, quamuis soluta, secundum Dd. quique crimina perpetrare dicatur, nec ad alterum, sacrilegium, stuprum, incestum & contra naturam, vt ex Bermond. Choher. refert & probat Menoch. ubi supra, num. 7. cum sequentibus. Et primo quoad adulterium probatur, Nam presbyter quasi contraxit matrimonium spirituale cum Ecclesia, et quia in assumptione sacrorum ordinum suscipere dicitur Ecclesiam in sponsam, cui talem implicite promittit continentiam seruare, argum. anth. de monach. 5. si quis autem, in versiculo, si quis autem monasticum, col. 1. Vnde cognoscens mulierem solutam, videtur adulterium spirituale committere secundum Hostien. in summa de cohabit. cleric. & mul. 5. quam panam, Abb. in cap. si quisquam, eod. tit. & in cap. vt clericorum, num. 2. de vit. & honest. cleric. Ant. de Butr. in cap. at si clericus, in princ. de ind. sequitur Cosmas Guimier in d. pragmat. 5. Gall. in gl. arcere, fol. 192. col. 2. et hinc gl. in cap. per venerabilem, verb. adulterium, qui filij sunt legit. affirmat, quod filij presbyterorum sunt adulteri; Nam presbyteri cum fornicant, adulterant, cum sint quasi mariti Ecclesiarum, vt in cap. Cenomanensem, 56. distincti. quam gl. dicit menti tenendam Abb. ibi num. 32. & Paul. de Eleazar, & Io. de Imol. in Clemen. 1. de officio ord. & notabiliter dicit Cosmas ubi supra, eam sequutus, & cum ea simpliciter transit Couarr. in 4. 2. part. cap. 8. 5. num. 14. & Io. à Roias in epitom. success. cap. 20. num. 55. & esse communiter receptam refert Iul. Clar. 5. fornicatio, vers. cum presbytero autem, ex Couarr. in 4. fol. 172. col. 4. & Placa lib. 1. delictorum cap. 41. num. 31. & quod hoc casu sit annexum adulterium spirituale, tenet Abb. in cap. at si clericus, in princ. num. 35. ibi: Si non duxit eam in vxorem, de ind.

Quoad et sacrilegium ratio esse videtur, quia cum Deo dicati sint, id est, sacrati, si per copulam carnalem cum muliere separantur à Deo, sacrilegi efficiuntur: quod ultra supradictos sequitur nuncupatum Cosmas Guimier ubi supra, alios allegans, id probare nitens ex text. in c. que Christo, & in c. virginibus, 27. quest. 1. ex quibus dixit Abb. in cap. quia circa, num. 5. de bigam. quod constitutus in sacris, plus peccaret fornicando, quam coniugatus adulterando: quem refert & sequitur Cosmas ubi supra.

Quoad tertium, et hoc est, stuprum, eo videtur posse probari fundamentum, quod clericus, saltem ex constitutione Ecclesiae, vt praediximus, tenetur continentiam seruare: Ergo si fornicetur, videtur respectu sui ipsius stuprum committere: quod probat Bermondus & Menoch. ubi supra, & Paul. Girland. de panis omnifar. coitus 9. 15. & vit.

Quoad quartum, et hoc est, incestum, id probatur ex gloss. in l. 1. verb. filij, C. de Episcopis & cleric. quae tenet, quod filij clericorum concepti, postquam sunt constituti in sacris, sunt incestuosi, quam ibi Bartol. Bald. & Paul. & Angel. sequuntur, & sequuntur ibi Dd. secundum Dec. in cap. at si clericus, in princ. num. 36. & esse communiter approbatam à doctoribus affirmat Paul. Girland. de panis omnifar. coitus, quest. vit. num. 3.

vol. 10. tract. diuer. doct. quem refert practica, Conradi fol. 376. n. 11. qui etiam fol. 341. post n. 13. dicit, quod haec est communis regula teste Iul. Clar. in §. incestus, vers. sed nunquid.

Quoad et quintum crimen, hoc est, contra naturam, nescio, quomodo hoc probare possit Bermond. nempe clericum fornicantem cum muliere soluta, committere crimen contra naturam, cum ipsum auctorem non viderim, quia non potui eum reperire, sed tantum ex relatione Menochij cum cito, nisi alleget pro se dictum Fabri in princ. si quadrup. pamp. feciss. dicit. allerentis, quod homo agit contra naturam, alium coitum, quam vxoriam sectando.

His tamen et non obstantibus, quomuis clericus, praecipue in sacris, grauius peccet, cum muliere soluta fornicando, eius tamen crimen solum est simplex fornicatio, non vero adulterium, sacrilegium, stuprum, incestus, nec contra naturam, ex text. in hoc expresso in c. quia circa, de bigam. ubi loquens in clericis, habentibus plures concubinas, an sint irregulares, inquit, quod cum ipsi irregularitatem non incurritur bigamia, cum eis, tanquam simplici fornicatione notatis, quoad exsequutionem sacerdotialis officij poterit dispensari: idem notatur in c. Maximianus, 81. distincti. & c. presbyter, ead. distincti. & in cap. lator, 2. q. 7. qui quid Hostien. & Henric. in d. c. quia circa, dicunt, quod melius distinxit ille text. Triplici fornicatione notatis: & in terminis hanc sententiam probauit Federic. de Sen. conf. 167. in princ. mulier accusata: Imol. & Card. in d. Clemen. aduersum, in fin. de haeres. ubi dicunt, quod si sacerdos cognoscit solutam non dicitur adulterium, sed simplex fornicatio. Idem Imol. in d. c. vt clericor. de vit. & honest. cleric. Cyn. Iac. Butrie. & Salye. in d. l. 2. C. de Episc. & cleric. Ant. de Butr. in c. cum dilectus, col. 2. de accus. & in cap. signis, col. 4. de adult. Felin. in d. cap. at si clericus, in princ. num. 14. de ind. & ibi Dec. num. 57. ubi quod non est incestus, nec adulterium, sed simplex fornicatio: quod & tenet Selua de benef. 3. part. quest. 3. num. 16. vol. 15. tract. diuer. doct. & quod simplex fornicatio clericij, pro adulterio, aut stupro, aut incestu nunquam habeatur, testatur veriorum & receptiorum sententiam Mench. de successio. creat. §. 22. num. 50. & quod coitus presbyteri cum soluta non habeatur pro adulterio, neque stupro, neque pro incestu, sed tantum pro simplici fornicatione, testatur communem opinionem Caccialup. in rep. anth. si qua illustris, post num. 31. C. ad Orsic. prout eum refert Iul. Clar. in §. fornicatio, vers. cum presbytero, testatur etiam communem, addens quoque quod non sit sacrilegium, Bossius in pract. crim. in tract. de coitu damnat. & punib. num. 16. 15. & 16. Eandem sequitur & dicit communem in supradictis omnibus praeterquam in crimine contra naturam, de quo non loquitur Iul. Clar. ubi supra. in §. fornic. vers. sed quare, ad fin. ibi: ceterum coitus, & in §. incestus, vers. sed nunquid, ubi quod non sit incestus, sed simplex fornicatio: & quod non sit adulterium, Castr. Lamb lib. 2. de iur. paron. fol. 92. num. 23. col. 1. & quod tantum sit simplex fornicatio, testatur etiam communem Velazq. in leg. 9. Taur. gl. 10. n. 10.

Haec autem et communis sententia limitatur in religiosis, quia ipsi expresse profitentur castitatem, c. cum ad monasterium, de statu monach. & ideo adulterium committunt: non vero idem est in clericis, qui solum ex constitutione Ecclesiae ad castitatem obligantur, vt praediximus: Ita tenent plerique ex supradictis auctoribus, praecipue Paul. Girland. Fel. & Dec. ubi supra, & Bossius d. num. 10. alios allegantes, & idem in moniali Abb. in d. cap. at si clericus, in princ. num. 35.

Limitatur et secundo communis sententia, vt constat

stat ex plerisque supradictorum, in Episcopo fornicante, quia semper dicitur committere adulterium, eo quod post confirmationem coniugium spirituale cum Ecclesia contrahit, ut supra dicimus: quia ratione idem dicendum est in monachis, ut praediximus. Tertio limitatur ad Dd. praefatam communem sententiam in sacerdote, cognoscentem carnaliter filiam spirituales, quae etiam dicitur, quando est ex eius parochia, secundum Bern. Diaz in c. fin. de purgat. can. ubi etiam dicit, non reperiri quod Ecclesia dispensaverit in cognatione spirituali, licet saepe in carnali. Eandem limitationem sequitur, dicens, eam tenere moderniores, Bossius, ubi supra d. n. 10. Contra hanc tamen limitationem videtur tenere Bern. Diaz de Lugo in sua praxi crim. Canon. c. 75. n. 2. probans quod ex confessione non contrahitur cognatio spiritualis, & sic non potest dici incestus: Limitationem tamen veriore esse existimo, per tradita per eundem Bernard. Diaz in d. practica crim. c. 76. ut infra dicemus in sexta limitatione communis sententiae circa depositionis poenam.

48 Non obstant fundamenta & rationes superius contra praedictam communem, de qua nunc agimus adducta. In primis enim negamus, clericum in sacris contrahere matrimonium cum Ecclesia per susceptionem sacrorum ordinum, quicquid de hoc dicat Menoch. de arbit. iud. c. 5. casu 42. n. 1. id enim tantum invenitur expressum in Episcopo electo & confirmato, ut ex hoc contraxisse proprie dicatur matrimonium spirituale cum Ecclesia, & inde ea efficiatur ipsius sponsa, ut in c. inter corporalia, de translat. Episcop. & c. cum inter canonicos de elect. non vero in aliis clericis rectoribus, nec beneficiatis, saltem ptoprie, etiam inter canonicum & praebendam, ut lausissime resoluit alios citans Casar Lambert. de iure patron. lib. 1. c. 1. art. 9. quaestio prima. n. 23. fol. 89. in mag. nec est aliquis text. qui hoc probet, prout non probat d. aurb. de monachis supra citata, nisi in religiosis, ut supra diximus.

49 Non etiam limitatur gloss. in d. c. de venerabilem, cum sequacibus, affirmans, quod filij presbyterorum sunt adulterini, quia cum fornicant, & adulterantur, cum sint quasi mariti Ecclesiarum, ut in d. c. Cenomanensem, 36. dist. Nam respondendo in primis, text. illum hoc non probare, sed tantum quod filij adulterorum & presbyterorum aequiparantur in hunc sensum, ut verique sint abominatio Domino: hoc autem diversum est ab specie glossae & nostrae, ac proinde nihil facit pro gloss. illa.

Deficiente igitur fundamento glossae, corrui eius aedificium. Praeterea signum nostrorum interpretum est, dicere, quod clericus fornicando cum muliere soluta, committit adulterium, ac proinde filij inde nati dicantur adulterini: Hoc siquidem nullibi probatur, sed potius expresse contrarium in d. cap. quia circa, de bigam. cum similit. Nam quod ipsi praesentur de matrimonio contracto per facti ordinis susceptionem, commentitium est etiam, ut praediximus. Rectius igitur communis assertio habet contrarium, ut probavimus, sique gloss. contraria improprie loquitur, & ita necesse est dicere secundum Iul. Clar. ubi sup. in § fornicatio, vers. cum presbyter, vel, ut verius existimo, non est vera, sed potius contraria opinio communis, ut docuimus.

Quinimo in specie gloss. d. c. cum pridem, de filiis presbyterorum loquentis verior & receptor sententia est, quod dicantur spurii, non vero adulterini, ut resoluit Ioan. à Rojas in epitom. success. c. 1. n. 21.

50 Nec quoad sacrilegium obstant text. in dict. c. que Christo, & c. virginibus, illa enim iura loquuntur in virginibus Deo dicatis, quae quidem sunt sponsae Christi, ac proinde ex coitu cum moniali haec crimina

committuntur, sacrilegium, incestus & adulterium, ut probat gloss. in d. c. virginibus, & alios referens Bernard. Diaz in pract. crim. Canon. cap. 75. num. 1. & stuprum, ut ibi per additio. & Paul. Girland. de panis omnifer. coitus, quaest. 1. num. 10. ubi optimo iure probat praedicta crimina committi ex coitu cum moniali, sicut in monachis, idem supra resolvimus eadem ratione.

Quoad stuprum non obstat, quod clerici in factis ex constitutione ecclesiae tenentur servare castitatem, Nam cum essentialiter ea non sit annexa ordini sacro, ut praediximus, non erit stuprum nisi cum virgine aut vidua honesta fornicaverint. Non tamen etiam quoad incestum obstat gloss. in d. l. 2. c. de Episcop. & cler. quia eam reprobat Cyn. Butric. & Salyc. ibid. n. 2. & Bald. in l. si quis incestu. 2. vers. quaro, c. de incest. nupt. Corlet singul. incip. fornicatio, in fin. & est periculosa secundum Anan. & Felin. in c. cum dilectus, n. 6. de accusat. & communiter reprobat gloss. illa secundum Salycet. ibid. ut refert Ioan. à Rojas d. c. 1. n. 21. & d. c. 20. n. 35. (quamvis ego hoc non inveniam apud Salyc. n. 35. tamen quoad simpliciter reprobet gloss. illam ibi n. 2.) nam proprie non est incestuosus filius presbyteri, secundum Couar. in 4. de sponsa. p. c. 8. §. 5. n. 14. sed ipsius, secundum magis communem sententiam supra relata. Quod autem coitus clerici in factis, cum muliere soluta, non sit contra naturam, est de se natum. Nec obstat dictum Ioan. Fabri in contrarium allegatum, quia illud procedit quantum ad peccatum, non vero quoad poenam temporalem, ut praediximus.

Superest t modo in proposito videre: Quae poena puniri debeat clericus concubinarium cum soluta. Et sane Ant. de Butrio in d. c. at si clerici in princ. & ante eum Archid. in c. notum, 2. quaest. 1. tenet quod debeat deponi. Quam opinionem sequitur & testatur communem Aret. in c. cum non ab homine, col. 10. de ind. post alios, quos citat, prout eum refert Dec. in d. c. at si clerici, in princ. n. 36. & Menchac. de success. creat. §. 2. n. 49. & Iul. Clar. in § fornicatio, vers. Sed quaro, adducunt pro hac opinione text. in c. a multis, de stat. & qualitat. & in c. eusebiam. 32. dist. & in c. si quis omnem, 3. quaest. 7. circa fin. vers. si quis vero, sed cum reuera iuxta veriore & receptiore sententiam, quam praediximus, hoc casu clericus fornicarius non committat praed. crimen, sed tantum simplicem fornicationem, pro eo non debet adeo graui poena puniri, ut deponatur, ut tenet Abb. in d. c. at si clerici, in princ. n. 36. de ind. nisi iudex aliud arbitrabitur, ut infra dicemus: & quod clericus t pro simplici fornicatione non deponatur, sed solum modo suspensionis poena ab officio & beneficio ad tempus plectendus sit, testatur communiter gloss. in cap. Maximianus, in vers. remouentur, 81. dist. in fin. de restibus quam sententiam late probat Barbat. in d. c. at si clerici in princ. col. 37. sequuntur & dicunt communem scribentes ibi: & in specie Imola ibi n. 11. Fel. 14. Dec. 36. vbi respondet fundamentis contrariae partis, & sequuntur magis communiter Dd. secundum Beron. 165. cum sequentibus, & probat Follerius in pract. crim. Canon. fol. 221. n. 6. Sclua de beneficio in 3 p. 9. n. 13. cum segg. fol. 52. vol. 15. arat. diuer. doct. in antiquis, vbi n. 16. limitat, nisi post monitionem superioris noluerit desistere, Duennas in reg. 101. in princ. Bermond. in tract. de public. concub. pag. 25. n. 10. cum aliis, Bernard. Diaz in pract. crim. c. 72. & Bossius in titulo de coitu damnat. num. 10. testatur communem plures referens Mench. de success. creat. §. 22. num. 48. vbi n. 50. quod haec pars in vltibus forensibus sibi recepta videtur, & Iul. Clar. ubi sup. §. fornicatio, in vers. sed quaro,

quaro, est magis communis secundum Didac. Perez in l. 23. tit. 3. lib. 1. ordin. col. 7. Eandem sequitur & probat Casar Lambert. de iur. patron. lib. 2. 1. par. quaest. 9. art. 20. num. 15. cum sequentibus fol. 97. vbi n. 19. cum segg. eleganter ex hoc probat opinionem Ioan. And. Antonij & Petri in d. c. clericorum, tenentium, magis peccare laicos coniugatos fornicantes, quam clericos non coniugatos: quae est communis sententia secundum Abb. in d. c. ut clericorum n. 6. quamvis dicat, apud se non esse sine dubitatione, quin clericus committat adulterium spirituale & sacrilegium: sed communis & verior sententia in hoc de adulterio & sacrilegio, est, quam praediximus contra Abb.

55 Hæc tamen t communis sententia, quae habet, ut clericus pro simplici fornicatione non debeat deponi, sed solum suspendi, limitatur primo in clerico committente fornicationem, quae insignem habeat deformitatem, pro ea namque deponendus erit, sicuti pro adulterio, incestu, stupro & similibus, iuxta gloss. in d. c. Maximianus. & in c. labor 81. dist. & in c. labor, 2. quaest. 7. quas sequitur Abb. & Dd. in d. c. at si clerici, de ind. secundum Couar. qui eos sequitur in 4. 2. p. c. 6. §. 8. n. 3. est communis secundum Paul. Girland. de panis omnifer. coitus, quaest. 2. n. 3. & quaest. 7. n. 2. & quaest. 5. n. 2. vbi de incestu commissio per clericum cum nouerca & aliis, & in commissio cum commate, idem probat Bernard. Diaz d. c. 76. n. 4. & quod clericus deponatur propter incestum, idem Bernard. Diaz. c. 78. n. 2. & propter adulterium, testatur communem alios referens Iul. Clar. in § adulterium, in vers. clericum autem, & hæc limitatio prima est communis, secundum Petrum Duennas in reg. 101. limit. 2. & 5. & Menchac. de success. creat. d. §. 2. n. 49. qui eam sequitur.

56 Secundo t limitatur eadem ratione in clerico rem habente cum moniali, quia is deponendus est, cum committat crimina de quibus supra: ita tenet gloss. in d. c. virginibus & in c. si Episcopus, & in c. si quis rapuerit, & in c. si qua monacharum, 7. quaest. 1. quas sequitur bene probans & alios allegans Bernard. Diaz de Lug. in pract. crim. c. 75. n. 2. & Paul. Girland. ubi supra, quaest. 1. n. 18. & Petrus Duennas ubi supra limitatio. 1.

57 Tertio t limitatur in clerico, de facto contrahente matrimonium cum soluta ut in c. fraternitatis, 34. dist. & in c. si amodo 81. dist. melior text. in c. presbyter, 28. dist. & ibi Archid. Domin. & Praepositus quem text. desumpsit Gratian. ex c. 1. Concilij Neocastriensis, & in terminis tenet Abb. in d. c. at si clerici, col. 2. de ind. tradit late, tam de presbytero, quam aliis clericis hoc facinus perpetrantibus Bernard. Diaz in pract. crim. c. 74. per totum, vbi de aliis penis eidem imponendis, & Ignatius Salced. ibid. plura etiã circa supradicta refert.

58 Quarto t limitatur Nauar. in c. consideret, in princ. n. 121. de penitentia dist. 5. in clerico propter fornicationem continuatam: Nam licet propter momentaneam non deponatur, propter continuatam deponitur hodie iuxta gloss. in c. presbyter, 82. dist. quem sequitur Petrus Duenn. ubi sup. limit. 4. exemplificans in fornicatione notoria vel scandalosa, & continuata, quae digna est depositione, ut in c. quam sit graue, de excess. praelat. Hæc tamen limitatio aduertatur menti communis sententiae praecedentis negatiuae: Si enim clericus fornicarius deponi non debet propter simplicem fornicationem, bene praesupponitur, id procedere, licet fornicatio sit continuata: Auguebitur tamen poena suspensionis respectu amplioris temporis pro illa, tamen quod poena de scandalosa & continuata, non sit in eadem poena de depositione imponenda erit, nisi transeat in aliam speciem delicti, nempe adulterij, sacrilegij, incestus vel stupri, per praedicta, & voluit Abb. in d. c. at si clerici in princ. num. 35. ibi: Sed sic melius.

Quinto t limitatur in clerico committente crimen contra naturam, quia pro eo deponendus est, ut probat Paul. Girland. ubi sup. quaest. 2. n. 3. quaest. 3. n. etiam 3. Casar Lambert. de iure patron. lib. 2. 1. par. 9. quaest. princ. art. 18. n. 2. fol. 93. & Petr. Duenn. d. reg. 101. limit. 7. Hodie per motus proprios Pij V. Pontificis Maximi, presbyteri, & alij clerici quicunque, saeculares & regulares cuiuscunque gradus & dignitatis, hoc crimen perpetrantes, omni priuilegio clericali omnique officio, dignitate & beneficio ecclesiastico priuati existunt ipso iure, ita quod per iudicem ecclesiasticum degradati potestati saeculari statim tradantur, qui de eis illud idem capiat supplicium, quod in laicos hoc in exitio deuoluto legitimum repetitur sanctiõibus constitutum, ut patet ex motu proprio eiusdem Pontificis super hoc lato apud sanctum Petrum, ann. incarnationis. Dominicae 1568. 3. Calend. Septembris, & iterum prius ann. 1566. Calen. April. in vers. si quis crimen, &c.

Sexto t limitatur in sacerdote cognoscente carnaliter filiam suam spirituales, Is namque cum ita graue crimen committat, ut diximus supra, ob id deponendus est, & peregrinatio duodecim annos penitere debet, ut in c. si quis sacerdos, 30. quaest. 1. Quod t nedom procedit in filia spirituali simpliciter, sed etiam in ea, quae propter Sacramentum penitentiae effecta fuit filia spiritualis: ut est text. in c. fin. ead. caus. & quaest. quia omnes, quos in penitentia accipimus, ita filij nostri sunt, ut in Baptismate suscipi, ut in c. omnes, ead. caus. & quaest. & t dam text. in d. c. fin. hoc de depositione & ceteris penis intelligit, si in conscientiam populi veniat, intelligendum est, id est, si hoc testibus probatum fuerit: satis enim in notitiam populi venit delictum, quod testibus comprobatur, quasi velit text. mitiori poena puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori: ita Bernard. Diaz ubi sup. c. 76. n. 1. quem sequitur Greg. Lop. in l. 33. in gloss. de lo fact. tit. 4. p. 1.

Pro qua t limitatione facit gloss. 1. in d. c. fin. dicens, magis peccare sacerdotem cognoscentem filiam spirituales, quam vxorem alterius: quam gloss. allegat & sequitur Dec. in d. c. at si clerici, n. 38. & hanc limitationem in terminis sequitur Abb. in d. c. fin. de purgat. canon. Fel. in d. c. at si clerici, in princ. n. 14. & ibi Dec. n. 38. idem Dec. conf. 462. col. 1. & Ioan. de Sclua de benef. 3. p. quaest. 3. in fin. n. 18. Bernard. Diaz d. cap. 76. num. 1. & 2. vbi quod clericum ob hoc delictum indistincte deponeret, imo & tempestate hac carceri aliquid per aliquos & non paucos annos manciparet, ut sequitur etiam Greg. Lop. ubi sup. Ampliat Bernard. Diaz ubi supra, ut t eadem de depositionis poena puniatur clericus cognoscentis carnaliter illam, quam tenuit in Sacramento Confirmationis, cum eodem modo sit effecta eius spiritualis filia, quamuis in aliis penis vltra depositionem imponendis pro hoc delicto, mitior possit esse iudex, cum non sit ita grane in oculis hominum, sicut praecedens.

Hæc sexta t limitatio procedit etiam in sacerdote cognoscente parocianam suam, quia illa dicitur filia spiritualis, quae est de parochia eius, secundum Abb. in d. c. fin. de purgat. canon. quem sequitur Dec. in d. c. at si clerici, in princ. num. 38. & Sclua ubi supra, n. 19. Credit tamen Bernard. Diaz ubi supra, quod licet vera sit hæc conclusio doctorum, si tamen sacerdos cognosceret filiam parochiae suae, nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctam, non propter hoc esset deponendus, quia esset magna extensio iurium poenitentium, quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus sit.

Septimo t communis sententia limitatur in religiosis, quia ipsi expresse profitentur castitatem, cap. cum

ad monasterium, de statu monach. ita Fel. in d. cap. at si clerici, in princ. num. 14. & ibi Dec. num. 38. diximus supra.

67 Octavo & ultimo limitatur in Episcopo, quia is fornicando semper dicitur committere adulterium propter ecclesiam eius sponsam, gloss. in cap. si quis amodo, 81. distin. & ideo deponendus est, ut notat Abb. in c. fin. per text. ibi, de purgat. canon. sequitur Dec. ubi supra, num. 38. hoc intelligens verum in Episcopo consecrato, secus in electo tantum, quia is non dicitur proprie Episcopus ante consecrationem, ut ibi per eum sequitur Berrond. Chober. in tract. de public. concub. in versic. & alios num. 15. quem refert & sequitur Menoch. de arbit. iud. centur. 5. casu 418. num. 4. & Selua ubi supra, num. 17. De hac tamen limitatione dubitat Felin. d. num. 14. & ab ea dissentit Corfet. in verb. fornicatio. Sed imo in contrarium est est verior & communis sententia, ut Episcopus propter fornicationem, etiam si tempore dicitur committere adulterium, non tamen ob id deponatur, ut refert & sequitur Caesar Lambett. de iure patron. lib. 2. 1. p. quest. 9. art. 20. num. 20. fol. 97. col. 4. ubi assignat bonam rationem, scilicet propter nimiam æquiparationem, quam habet matrimonium spirituale, quod consistit inter Episcopum & Ecclesiam, & matrimonium carnale: vnde sicut per adulterium non separatur in totum matrimonium carnale, sed tantum quoad thronum, ut in toto tit. de adul. in Decretal. ita etiam in matrimonio spirituali, licet committatur adulterium per Episcopum, non deponatur ipse, quia si hoc fieret, in totum separaretur quod fieri non potest, propter auctoritatem Christi dicentis; Quod Deus coniunxit, &c. que etiam habet locum in matrimonio spirituali, ut in cap. 2. de translat. Episc. & in c. nisi cum pridem, de renunciat. cum similibus. Quæ communis sententia hodie probata videtur in sacro Conc. Trid. Sess. 25. in decret. de reform. cap. 14. circa fin. quatenus ibi hæc pena Episcopo concubinario statim non infigitur, sed in hunc modum disponitur: Episcopi quoque, quod abste, si ab huiusmodi crimine non abstinerint (loquitur enim in crimine concubinatus) & a Synodo provinciali admoniti se non emendaverint, ipso facto sint suspensi: & si perseverent, etiam ad Sanctiss. Romanum Pontificem deferantur, qui pro qualitate culpa, etiam per priuationem, si opus fuerit, in eos animadvertat. Et hæc, quæ dicta sunt, circa depositionis penam sufficiant.

68 Cum igitur & regulariter pena depositionis non sit imponenda clericis pro simplici fornicatione, superest ut videamus, qua alia pena feriendi sint pro præd. crimine frequenter committi solito; Et in hoc Abb. in d. c. at si clerici, in princ. num. 36. de iud. dicit, quod cum iura in hoc vario modo disponant, quandoque apponendo penam acerbam, quandoque mitiorem, & quandoque mitius procedendo, mediam viam amplectendo, ut patet ex iuribus per eum ibi allegatis, relinquunt arbitrio superioris, ut consideratis circumstantiis, & scandalo inde surgente, & consuetudine patriæ, apponant penam, quandoque depositionis, quandoque suspensionis, & quandoque priuationis à beneficiis, quandoque prius moneat, quandoque sine monitione priuet, ex quo constat de delicto: Sibi enim videtur data optio, ex quo varias penas & modos procedendi à iure repetimus traditos: sequitur Bernar. Diaz in pract. crim. cap. 37. num. 3. Tandem quod clericus ob simplicem fornicationem sit arbitrio iudicis puniendus, tenet Corfet. in suo sing. verb. fornic. Bermon. Chouer. in d. tract. de pub. concubin. in versic. & alios non publicos, num. 10. & Malfard. de Sulan. in tract. de exlibat. 3. p. cap. 2. prout eos refert

Menoch. ubi supra, num. 3. & 5. Triginta penas concubinarij enumerat Petr. Rebuff. in concordat. Regis Francie, in tract. de pub. concub. quem ibi scripsit, & hanc sententiam approbat hodie Sacrosanct. Concil. Trid. ubi supra, d. sess. 25. in decret. de reform. cap. 14. vers. clerici vero, in clericis beneficia Ecclesiastica, aut pensiones non habentibus, in hunc modum: Clerici vero beneficia Ecclesiastica aut pensiones non habentes, iuxta delicti contumacia perseverantiam & qualitatem, ab ipso Episcopo carceris pena suspensione ab ordine ac inhabilitate ab beneficiis obtinenda, aliisque modis, iuxta sacros canones puniantur.

In clericis autem beneficiis: vel pensiones Ecclesiasticas habentibus, sic disponit Concilium: Prohibet sancta Synodus quibusvisque clericis ne concubinas, aut alias mulieres de quibus possit haberi suspicio, in domo vel iuxta detinerent aut cum illis ullam consuetudinem habere audeant: aliqui penam à sacris canonibus vel statutis ecclesiarum puniantur: quod si à superioribus moniti ab his se non abstinerint, certia parte fructuum, obventionum ac proventuum beneficiorum quorumcumque & pensionum ipso facto sint privati, quæ fabricæ ecclesie, aut alteri pio loco, arbitrio Episcopi applicantur, sed etiam à beneficiis ipsorum administratione, quoad ordinarios, etiam visis Apostolicæ delegatis arbitrabitur, suspendantur: & si ita suspensio, nihilominus eas non expellat, aut cum illis etiam versentur, tunc beneficiis, portionibus ac officiis & pensionibus quibusvisque, ecclesiasticis perpetuo priuentur, atque inhabiles ac indigni quibusvisque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis in posterum reddantur, donec post manifestam vitam emendationem ab eorum superioribus cum his ex causa visum fuerit dispensandum: sed si postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere aut alias huiusmodi scandalosus mulieres sibi adiungere ausi fuerint, præter præd. penas, excommunicationis gladio plebantur: nec quævis appellatio, aut exemptio prædictam executionem impediatur aut suspendat, supra dictorumque omnium cognitio non ad Archiepiscopos, nec Deceanos, aut alios inferiores, sed ad Episcopos ipsos pertinet, qui sine strepitu & figura iudicij & sola facti veritate inspecta procedere possunt: Ita sanctum Concil. Trid. ubi supra, cuius verba referunt nouissime Navar. in Man. Lat. cap. 25. num. 109. & Menoch. ubi supra, num. 11. & statuta ab eo contra concubinos, tam clericos, quam laicos; monet Pius V. omnes locorum ordinarios: & in virtute sanctæ obedientiæ eis præcipit, ut dilrectè faciant observari; redditori Deo & sibi; si id omiserint, rationem: ut patet ex eius Bulla prohibitionum blasphemæ, sodomix, simoniæ, concubinatus, &c. lata an. 1566. in vers. Monemus præterea: & itante præd. dispositione Conc. Trident. omnino seruanda aduersus clericos concubinos referte non cuto aliam priorem contra eosdem Concilij Basilienfis, Sess. 20. cuius literam refert Bernar. Diaz ubi supra, dicens, præd. Sess. 20. fuisse factam ante eius Concilij seissuram, de quo late differimus supra lib. 1. Canonie, quest. cap. 1. per totam: nec refert etiam Concilij Rhemens. sub Eugenio II. cap. 2. relatum à Rebuffo ubi supra, num. 12. Dubium tamen se nobis hic offert breuiter explicandum, anrequæ ad vltiora procedamus; An in puniendis clericis concubinariis iudices Ecclesiastici severitatem atque iuris rigorem omnino seruare debeant, an vero aequitate sit vrendum hæc in re? Et videtur quod seueri debeant esse propter grauitatem criminis, atque ipsius frequentiam,

tiam, ut admonet Menoch. ubi supra, num. 6. quia pestis hæc propter nimiam contagionem indiget ferro ignito, ut in cap. ecce, 24. quest. 3. ferro enim abscindenda sunt vulnera, quæ fomentorum non sentiunt disciplinam, ut in cap. quam plurimos, 82. distinctione, siquidem scabiola ouis à caulis est repellenda, ne tota domus, massa corpus & pecora ardeant, corumpantur, putrescant & intereat; ut in cap. resuscanda, 24. quest. 3. que omnia in proposito adducit gloss. pragmat. S. Gallie. in tit. de concub. §. & cum omne, fol. 100. in princ. vbi ideo in text. in §. in conciliis, dicitur in proposito, condigna pena seueriter procedatur.

Nihilominus tamen Abb. in cap. at si clerici, in princ. num. 36. de iud. tenet oppositum, nempe, quod in hoc delicto fornicationis semper iudex declinet ad mitiorem partem, quia pauci (ut inquit Gregorius) sine vitio incontinentia reperitur, ut in c. quia tua, 50. distin. & melius est redargui à Deo de misericordia, quam de seueritate, c. alligant, 26. quest. vlt. quod sequitur gloss. d. pragmat. sanctio. Gallie. tit. de concub. §. penis alias fol. 106. in princ. & Bernar. Diaz. d. c. 73. n. 3. vbi eius additio alia in fauorem adducit. Quid tenendum? Ego, quoties iuxta præmissa arbitrio iudicis plectendus est clericus fornicarius non vero pena certa ordinaria, hanc secundam partem, eligere, nempe, ut tunc iudex semper obseruatis tamen circumstantiis delicti eiusque attentis, potius declinet in mitiorem partem, per prædicta: quia tunc locum habet arbitrium & misericordia; prouiso tamen in posterum, ne ita parua sit condemnatio, ut ob paritatem pœnæ facile clericus in idem crimen reincidat: & ita semper obseruari in hoc Episcopatu Ciuitatensi, cum essem in eo Prouisor, & in Placentino allestor Vicarij generalis, puniendo clericos huiusmodi pena aliqua pecuniaria moderata, & nonnunquam reclusionis in Ecclesia ad breue tempus, quando delictum erat notorium & inueteratum, ex quo scandalum magnum ortum erat in populo, vel si forte reiteratum fuerat, monitione præcedente contempta, quoties aliqua iniusta causa & ratione pœnæ ordinariæ locum minime esse existimabam.

Quod si iuxta formam & dispositionem decreti Concil. Trid. præcitati locus est pœnæ certæ ac determinatæ, & sic ordinariæ eiusdem, quia præcessit monitio, & ei non fuit paritum ac delictum postea sequutum, legitime probatum sit, nec aliqua legitima causa moderandi eandem penam intercedat aut subsistat, tunc ad vnguem seruare dispositionem Concil. Trid. modo relatum, tum propter præcisam obligationem, qua omnes tenentur eandem seruare, & à qua sine causa legitima recedi non licet: tum etiam propter præceptum sub virtute sanctæ obedientiæ à Pio V. in sua præd. Bulla in id factum. Denique tunc & tertio, ne alias ob remissionem iniustam iudicum clerici vomitu recidant ad huiusmodi concubinatum publicum redeant. Oportet tamen tales superiores contra huiusmodi concubinos procedentes, esse viros graues, id est, doctriina præstantes, vitæ innocentis & inculpatae, ac nullius criminis labe notatos; alias enim si tales non essent, illis diceretur;

Tempore est doctori, cum culpa redarguit ipsam. Ut monet gloss. dictæ pragmat. S. Gallie. in d. tit. de concub. §. in conciliis pag. 185. verbo seueriter.

71 Clericus tamen & concubinarijs in proposito dicitur, qui solumat mulierem & corruptam nullo sibi spiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua consuevit carnaliter commisceri. Nam alias vnicus tantum concubitus, solum eum fornicarium faceret, & ideo non esset dam-

nandus pœnis concubinatorum: quod si concubina esset nupta, virgo aut sibi sanguine coniuncta, tunc esset grauius delictum grauioribus pœnis puniendum, ut supra est dictum: nec est distinguendum, sola ne retineatur domi concubina per clericum, an sub velamento, quod pedisset, qua sit matris, fororis, amicæ vel alterius, cuius cohabitatio clericis non inibetur; dum tamen constare possit, quod eam habet in concubinam: Idemque esset, si clericus in aliena domo notam femina habeat, cui solet carnaliter commisceri, si de hac consuetudine constat & diffamatus est in sua vel ipsius feminae victima, licet ad effectum concubinatus, de iure ciuili alias requiratur, quod sit retenta in domo; respectu tamen punitionis delicti clericij concubinarij sufficit quod prædiximus: populus enim sine domi, siue extra eam habeat clericus, concubinam vocat eumque reputat concubinarium. Ita Bernar. Diaz in pract. crim. cap. 73. num. 1. & late probat Auend. 2. p. c. 16. prætor. num. 13. cum seqq. ubi quomodo probandum sit publicus concubinatus clericij, monachi vel vxorati, ad puniendas eorum concubinas penam à legibus Regis eiusdem impostis. Adde gloss. pragmat. S. Gallie. in tit. de concubinarijs, §. ipsa autem, in gloss. concubinas, vbi tunc quod concubina large accipitur pro quacunque muliere, quam clericus tenet in domo sua luxurioso affectu; siue propria siue conducta, aut gratis, siue hospitio accepta, siue etiam sit ipsius concubina, dummodo simul habitent: & hæc habitatio talis esse debet, ut simul viuant & sint commensales, alios non dicitur cohabitare: quod etiam probat Palat. Rub. in repet. c. per vestras, §. 21. n. 17. de donat. inter vir. & vxor. dicens, tunc quod attenda lege Regni, que publicitatem requirit, ne alia mulieres hoc videntes, in simile delictum cadant, illa dicitur publica concubina clericij, monachi, religiosi vel vxorati; que communi opinione vicinorum, pro tali concubina reputatur, quia scientibus & videntibus vicinis, ille domum eius intrat & conuersatur, & de contra illa domum eius frequenter, & alimenta & alia recipit: Hanc reputat Palat. Rub. publicam concubinam, ut debeat puniri penam legum huius Regni: vnde non sufficeret quod fuerit in delicto vel concubinato deprehensa: Sola enim deprehensio in delicto, non reddit delictum publicum vel notorium, nisi aliter quis conuincatur, ut ibi per eum, cuius dicta in hoc probant Ant. Gom. in l. 1. Aur. cum seqq. n. 22. plures allegans, & Auiles cap. 27. præ. in gloss. manebat publica, nam. 1. & Didac. Perez in l. 4. in gloss. manebat publica, pag. 202. col. 1. tit. 7. lib. 8. ordinam.

Hæc autem quoad exigendas penas à publicis concubinis clericorum religiosorum atque vxoratorum à legibus Regis impostas del marco de plata, & ceteras penas earundem exsequendas, forte procedent, nempe, requiri præd. probationem publici concubinatus, ut sic ardeatur coeca cupiditas iudicum sæcularium, qui stante quacunque probatione publica vocis & famæ concubinatus in vicinia prædicatorum perlonarum, statim eas condemnant in præd. penis, quia tertia pars del marco ipsis iudicibus applicatur per easdem leges, vnde merito, ut ad condemnationem pœnæ ordinariæ prædictæ omnia ita exacte, ut Palat. Rub. dicit, probari debeant, alias minime locum habeat condemnatio pœnæ ordinariæ, ut ipse præfatur & tenet, sed monitionis & alicuius extraordinariæ pœnæ, cuius nulla pars iudicij sententiant, sed fisco applicati debet; ut per iudices timoratos & attentatos sit: & seipsum per aduocatos allegari solet opinio sup. d. Palat. Rub. in fauorem & defensionem harum mulierum, qui non fatentur, aliqua pena eas esse condempnandas, sed potius omnino liberandas esse per sententiam contentum, eo quod concubinatus publicus requisitus

à legibus Regiis, non probetur sufficienter iuxta requi- sita per Palat. Rub. ubi supra. & loquaces, adhaerentes semper eius dicto: quod profecto, cum agitur de pena ordinaria exigenda & infligenda, securius ac rationi iurique congruens videretur, quamvis iudices ipsi dictum Palat. Rub. in hoc, ut plurimum non sequantur; sed quod praediximus, faciunt.

74 Sed quoad puniendum clericum concubinatum poena arbitraria, ut praediximus, non ita exacta probatio requiritur, sicut ea, quamvis exigit Palat. Rub. qui contra clericum minime loquitur, sed contra eius concubinam & ad effectum exigendi ab ea poenam legibus Regiis publicis concubinis clericorum impositam: quod est diversum; unde ad puniendum clericum concubinatum sufficit probatio quamvis praediximus ex Bernard. Diaz praecipue, cum in clericis magis & potius iure prohibeatur impudicitia quaecunque propter obligationem, qua tenentur ex constitutione Ecclesiae obseruari castitate, sicque puniendi sunt ex quacunque fornicatione, quamvis non ut concubinarum, si consuetudinem fornicandi non habeant; si vero illam dicti clerici habeant, grauius puniantur, licet ea omnia, quae ita exacte requirit Palacius Rub. ad probationem publici concubinatus, non probentur, sed tantum quod praediximus: alias enim impunitus remaneret concubinatus publicus in clericis, si ipsi alimenta non praestarent concubinis; vel si hoc non probaretur, quamvis reuera praestarentur alimenta caeteraque necessaria, siquae occasio praerberetur, ut passim clerici habent concubinas, occulte ministrando eis necessaria: & hoc in clericis indubium reputo, nempe, ut ad puniendum ipsorum concubinatum, non requiratur necessario probatio eorum, quae dicit Palat. Rub. sed sufficiat probatio alias iuridica contra eos; praeterquam quod Palat. Rub. non loquitur, quando proceditur contra clericos publicos concubinatos, sed contra eorum & similiarum personarum concubinas publicas & ad imponendas eisdem poenas l. Reg. quod maxime à nostra specie differt.

75 Quinimo & contra clericorum & similiarum concubinas publicas, & respectu poenarum l. Reg. adhuc Auend. ubi supra num. 13. credit aduersus Palat. Rub. non esse necessarium, quod ultra conuersionem clericis & concubinae, illa recipiat à clerico alimenta vel alia necessaria, ut dicatur publica concubina; Nam concubinatus ex luxurioso affectu & commixtione causatur, ut ibi probat; Quandoquocunque igitur constituerit de isto luxurioso affectu & commixtione, probatus est concubinatus; quod si hic publicus fuerit, erit punibilis poenis legum huius Regni, aliter impunitus esset publicus concubinatus, si ipse non praestaret alimenta concubinae suae; fatetur tamen apertius istud praesumendum, si mulier recipiat alimenta à concubinario; & hanc opinionem Auend. contra Palat. Rub. sequuntur communiter iudices saeculares, quae (si alias recte probetur publicus concubinatus) non videtur à probabilitate aliena, cum leges Regiae de hoc agentes, nuncupatim non requirant, quod concubinarius publicus praestaret alimenta suae concubinae, ad hoc, ut ipsa poenis earum puniri possit, ramentis his probatis erit crimen indubitanter probatum: quod autem non admitto, est, ut ex quacunque probatione publica famae concubinatus, iudices concubinas in poenis legum Regiarum condemnent: Hoc namque minime sufficeret, nisi de publicitate constet per legitimos testes deponentes de diffamatione & rei euidencia mutuaque conuersione & frequentia suspectae amicitiae, & caeteris supra enarratis per Palat. Rub. ubi supra, praeter illud de alimentis & aliorum neces-

sariorum praestatione, ut resoluunt Bernar. Diaz & Auend. ubi supra, sola namque deprehensio in delicto non sufficeret ad condemnandam concubinam in poenis dictarum legum, ut recte probat Palat. Rub. ubi supra.

Sed ad hoc, ut clericus concubinarius puniri possit poena suspensionis vel priuationis, si non est publicus concubinarius, praecedere debet monitio, secundum Innocent. in cap. si autem, de cohabit. cler. & mul. quem refert & sequitur Praepos. in c. nullus, 2. dist. & Bernar. Diaz d. c. 73. ubi n. 3. quod ad hoc, ut praelati excusentur à monitionibus faciendis clericis suae diocesis, in hac materia prudenter faciunt, monendo omnes generaliter in suis constitutionibus synodaliibus, ne concubinarum sint, contra facientibus poenas debitas irrogando, & ibi additio litterarum F. hoc intelligit procedere contra illos clericos, qui secundum legem dicecesanā tenentur in synodo comparere, alias enim ex quacunque via iudex procedat, monitio debet permitti, nec sine ea iudex Ecclesiasticus procedere debet ad imponendas dictas poenas, nisi talis clericus esset manifestus concubinarius & incorrigibilis, imo trinam monitionem requirit iura, ut in cap. si quisquam, & in cap. si autem, de cohabit. cler. & mul. per quae iura ita tenet glos. pragmat. sanct. Gallie. tit. de concub. §. necnon, verb. monere, fol. 170. pag. 2. & fol. 171. pag. 1. ubi quod contra clericos concubinarios occultos, non publicos, non videtur sufficere vna monitio preceptorum, antequam ad probationem procedatur, nisi superior concubinatum publicum in sua praesentia monuisset, quia tunc sufficit vna monitio; quia monitio facta per iudicem, habet vim trinam monitionis, ex text. in l. 2. & ibi Dd. C. quomodo, & quando iud. secundum communem intellectum eiusdem legis, monitio tamen generalis, quod omnes clericis publici concubinarum dimittant concubinas, non sufficit ad infligendam poenam priuationis beneficiorum, sed monitio specifica requiritur: & postea in glos. sequenti, verb. teneatur, notatur, quod omnia monitione, non posset Episcopus procedere ad priuationem beneficiorum contra publicum concubinatum: & idem quoad suspensionem, Nam si quis est diffamatus de concubinato, antequam fiat suspensio, requiruntur tres monitiones: & sacrum Concilium Tridentinum supra citatum pro secunda & vltioribus vicibus requirit monitionem fiendam, ut condemnationi poenarum, de quibus ibi, locus sit: & sess. 21. in decret. de reforma. c. 6. ad fin. dicitur: Eos vero (scilicet clericos) qui turpiter & scandalose viuunt, postquam praemoniti fuerint, coerecant ac castigent; & si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis, iuxta sacrorum canonum constitutiones, exemptione & appellatione quacunque remota, priuandi facultatem habeant.

Supra dicta & tamen procedunt quoad poenam priuationis beneficiorum vel suspensionis indicendam, & ad caeteras poenas, de quibus in d. c. si quisquam, & c. si autem, & in Conc. Trident. c. praecitato, tunc enim merito ut prius moneri debeat clericus ob grauiter poenae: at vero si alia mitiori poena condemnandus veniat, nempe pecuniaria vel reclusionis ad modicum tempus in Ecclesia, ob concubinatum notorium & scandalosum, pro prima vice existimo, non esse necessarium ad hanc condemnationem infligendam praecessisse vllam monitionem; Quandoquidem crimen notorium à iure damnatum committit, & ob id veniat arbitrio iudicis puniendus: quod tenet Didac. Perez in l. 23. tit. 3. lib. 1. ordin. col. 171. in prin. dicens, non esse grauem inferendam poenam, quouelque monitus sit, ut à crimine desistat, quamquam si sit notorium, possit

possit arbitrarie puniri: sed in eadem sententia à iudice monendus est, ut in posterum se à simili conuersione illicita abtineat, sub poenis à iure & sacro Concilio Trident. contra publicos concubinarios impositis; & haec monitio cum sit facta à superiore in praesentia clerici & cum causae cognitione, sufficit pro trina, ad incutendas caeteras poenas, si post primam monitionem reciduo vomitu ad crimen praefatum redierit, à iure & sacro Conc. Trident. impositas iuxta supra dicta; & simile obseruabitur pro vltioribus vicibus reincidentiae, ut ad vltiores poenas procedi valeat; ac ita in praxi semper obseruauit, & ab aliis iudicibus Ecclesiasticis obseruari vidi: Si vero fornicatio occultata sit & semel vel bis commissa, sola monitione & condemnatione expensarum pro ea iudices contenti esse debent.

78 Quod si & post monitionem praemissam, clericus concubinatus non dimittat, reputabitur publicus concubinarius, ut probat Cosin. Guim. in d. pragmat. sanct. Gallie. tit. de concubinar. §. publici, in gloss. dimittit. fol. 190. ad fin. 1. pag. ubi quod hoc est notorium praesumptio: Ex suspitione enim mulieris suspectae habitantis cum clerico in domo sua sprete monitione, habendus est iste clericus tanquam publicus concubinarius, ac proinde poenis eo casu statutis punietur.

79 Dubium & tamen est; An iudex Ecclesiasticus possit punire clericum adulterum, nempe illum, qui cum muliere nupta fornicatur? Ex videtur quidem, id minime licere, quia agitur de honore matrimonij & sic mariti: quare ipso non accusante, iudex non debet se in eo intrinmittere, propter periculum, quod verisimiliter inde timeri potest, quod maritus sciens adulterium contra se commissum, occidet mulierem suam,

80 & ideo & nemo, nisi maritus potest adulterum accusare, etiam data negligentia ipsius, ut in l. 3. tit. 7. lib. 4. For. leg. ubi notat Montalu. & ita communiter praedictatur secundum Ant. Gomez in l. 80. Taur. num. 49. ubi Cifuent. in versic. veri. dubitatur bene declarat, & etiam testatur de praxi, & praeterea Gregor. Lop. in l. 2. tit. 17. part. 7. in gloss. tan negligente, in princip. & Anton. de Padilla in l. transigere, num. 92. de transact. & Ignatius Saled. in addit. ad Bernard. Diaz in

81 praedic. crim. Canonie. cap. 78. littera C. Quinimo & nec iudex ex officio potest inquirere super adulterio, ut in l. 2. tit. 19. lib. 8. Noua Collect. Reg. ubi dicitur: Pero declaramos, que ninguna muger casada pueda dezirse manceba de clerigo, frayre, ni casado, &c. I que la tal muger casada no pueda ser de mandada en iuzgo, ni fuera del: salvo si su marido la quisere acusar: per quam legem ita tenet in terminis Guefere, Lop. ubi supra, & de iure communi idem probat Matth. de afflic. in decis. Neapol. 176. num. 2. nempe vt de adulterio non inquiratur ex officio, nisi quando esset notorium: sequitur Marant. de ordin. iud. 6. p. in prin. num. 170. ubi etiam limitat ex eodem Matt. de Affl. in constitutione legum asperitatis. col. 4. quando maritus vel alius accusauit & postea destitit, quia tunc iudex inquirat. Haec tamen limitationes in nostris Regnis non procedent, ut credo per l. 2. in verbis supra relatis, quae indistincte prohibent procedi ex officio, nec alio modo contra mulierem nuptam concubinam alterius, nisi marito accusante; provt etiam probat Palat. Rub. ubi supra,

82 d. §. 21. mon. 21. Haec tamen licet & vera sint recteque iure procedant; vno tamen casu licebit iudici procedere contra mulierem nuptam concubinam clericis, religiosi vel vxorati, duobus concurrentibus, nempe quod sit publica concubina clericis, &c. & retenta in ipsius domo, vt disponit l. 3. statim sequens dist. tit. 19. lib. 8. Non. Collect. Reg. per quam l. ita tenet

Auend. ubi supra n. 8. resoluens, quod si aliqua ex dictis qualitatibus deficiat, non licebit super huiusmodi concubinatu procedere, quia vtrumque copulatiue requiritur, & per modum conditionis in lege supra dicta, nempe quod sit publica concubina & retenta in domo; addens, quod licet in lege illa ponatur exemplum in retenta in domo clerici, illud est causa frequentiae: Nam idem esset, si in domo religiosi aut vxorati detineretur, cum sit eadem causa prohibitoria: & iuxta supra dicta asserit esse intelligendam, quae notat Palat. Rub. ubi supra. Ego autem aduerto, aliam insuper qualitatem requisitam esse à lege illa, ad hoc, vt iudex possit procedere contra huiusmodi publicam concubinam clericis mulierem nuptam, retentam in domo, quam Auend. omisit, nempe, quod clericus eandem mulierem, antequam nupta esset, haberet in publicam concubinam, & vt crimen suum occultaret, eam matrimonio tradidit famulo suo vel alteri, qui contentus sit eam in domo clerici habitare, sicut ante matrimonium, ut constat expresse ex eadem, quae in hoc casu principaliter loquitur, ac disponit, sic dicens. Por quanto muchos vezes acaece, que auiendo tenido algunos clerigos algunas mugeres por mancebas publicas, despues por encubrir el delito, las casan con sus criados, y con otras personas tales, que se contentan estar en casa de los mesmos clerigos que antes las tenian, de la manera que antes estauan por ende por obuiar lo susodicho, &c. Ponderanda enim sunt illa verba dispositiua eiusdem legis atque repetitiua qualitate praecedentis, en la manera susodicha &c. sic necessario est adiungenda haec tertia qualitas duabus superioribus, vt omnes tres simul & copulatiue concurrere debeant, ad hoc, vt iudex procedere possit contra huiusmodi concubinam clericis mulierem nuptam: alias autem qualibet ex praed. tribus qualitatibus deficiente, iudex non poterit id facere, nisi maritus eam accusauerit, cum regula sit in contrarium, ut praediximus, & casus exceptus ad l. 3. fit cum praed. tribus qualitatibus, quia alias standum est regulae. Cum igitur haec ita habeant, videtur quod nec iudex Ecclesiasticus possit procedere contra clericum adulterum committentem, marito non accusante, nisi in casu dist. l. 3. modo relato.

Nihilominus tamen in hac praesenti specie contrarium indistincte determinat Bernard. Diaz d. c. 79. n. 6. nempe, vt non obstantibus d. legibus Regiis, iudex Ecclesiasticus possit punire clericum in hoc delinquentem; nec reus valebit opponere, quod maritus non accusat, quia non potuere illa leges Regiae Ecclesiasticos iudices impedire, ne ad emendam suorum clericorum procedant: aliter enim clerici omnes incontinentes libidinem suam potius cum nuptis, quam cum mulieribus solutis expleant; Cum securius & impune id agere cognoscerent, & inquit ita se iam practicasse, dum esset Vicarius Salmantini, & obtinuisse eorum superiore in gradu appellationis. Debet tamen in hoc magna adhiberi cautela, quia si delictum non est publicum, aut creditur maritum ignorare, periculum quae inde vxori timeri possit, secreto in camera processus fulminetur, imo & nomine mulieris tacito, nec non & mariti & familiaris disciplina corrigatur reuegeturque sine expresse causae in sententia: quod si ab ea appelletur, hortetur iudex superiorem, vt secreta ab eo causam exquirat, ne si alius agat, cogat inferiores iudices ad diffinilandum adulteria similia, & adulteri ex hoc insolentiores fiant: sequitur Auend. ubi supra, num. 8. & Anton. de Padilla in d. l. transigere, num. 90. in fin. Quod si adulterium clericis adeo sit notorium, maritumque persona ita vilis, quod praesumi possit ipsum scire & parui pendere tunc iudex

index Ecclesiasticus poterit publice & libere de adulterio tractare & poenam imponere, secundum Bernard. Diaz ubi sup. cuius in hoc sententia mihi placet, ne delicta clericorum maneat impunita.

83 Nunc autem offert se nobis quaestio difficilis examinanda; An clericus notorius concubinaris, aut fornicarius, cuius crimen nulla valet tergiversatione celari, si ante poenitentiam celebret, si irregularis? Quod videtur quasi hic sit ipso iure ante poenitentiam suspensus quoad se, & quoad alios, iuxta text. in c. fin. de cohabit. cleric. & mul. & in c. si qui sunt. 81. dist. 1. c. praeter. 12. dist. Ergo celebrando ante poenitentiam efficitur irregularis. 1. de sententia & re iudic. lib. 6. clericus & namque propter aliquod crimen suspensus quoad se & quoad alios irregularis est, si nondum ea suspensione sublata proprio fuerit vltus officio secundum Hostien. in capit. tanta, de symon. Archid. in dist. cap. 1. de sententia & re iudic. lib. 6. Ioann. in summa confessorum, lib. 3. tit. 29. quest. 5. quos sequitur D. Couar. in clem. si furiosus. 1. part. §. 1. num. 5. de homicid. idem est de Diacono & Subdiacono, c. sequis, 81. dist. & c. cap. praeter. &

85 etiam de initiatis solis minoribus ordinibus; Nam hi sunt suspensi ab omnibus ordinibus ex notoria fornicatione, tamdiu, quamdiu in vitio perseverant, vt ex Florent. & aliis resoluunt Bernar. Diaz. d. cap. 73. num. 2. & Nauar. in manual. Latin. cap. 25. n. 76. & latius deduximus in lib. 1. supra, c. 1. n. 44. ex quibus hanc sententiam affirmatiuam in terminis nostrae quaestiones principalis esse irregularitatem a solo Papa delebilem, tenent Abb. in c. vestra de cohabit. cleric. & mul. num. 7. Florent. in 3. part. suae summe tit. 27. c. 3. Ang. in sum. verb. concubinitas. num. 2. Bernard. Diaz & Nauar. ubi supra, Syluest. verb. concubinaris, §. 4. Artimila auct. verb. concubinitas. num. 5. Abulen. in tract. de concubinis cleric. conclus. 7. Cosmas Guimier in pragmat. sancti. Gallic. tit. de concubinar. §. & nihilominus, verb. inhabiles, fol. 178. & sequent. Rebuff. in concordat. Regis Franc. tit. de public. concub. in princ. Hanc testatur communem Bernond. Chobet. in tract. de concubin. pag. 270. quod etiam fateretur Nauar. in cap. si quando, de rescript. exception. 11. col. 53. prout eos & alios refert Couar. ubi supra, profitens esse communem, & Ignarius Salced. in addition. in Bernard. Diaz ubi supra, dist. cap. 73. litera C. & nos quoque incidenter (aliud tamen agentes) cum hac opinione transiimus ubi supra, quem etiam plures allegans sequitur & testatur veriorum Didac. Perez in l. 2. §. tit. 3. lib. 1. ordinam. col. 170.

His tamen non obstantibus, re accuratius discussa, contrarium nunc existimo verius, & tenendum, imo quod clericus, quantumque notorius & manifestus fornicarius vel concubinaris, si celebret ante poenitentiam, durante vitio, licet grauius peccet, non tamen efficitur irregularis: & idem in ceteris clericis inferioribus, si actum proprium sui ordinis exerceant. Primo, quia licet praedicti ante celebrationem vel exercitium sui ordinis sint ipso iure suspensi, vt in dist. in iuris, hoc tamen verum est quoad se tantum, ad hoc, vt non debeant se miscere diuinis propter peccatum, in quo existunt, quemadmodum nec alius peccator ante poenitentiam, non tamen quoad alios: sicque suspensio praedicta non est speciei censura, quia non est excommunicatus, non interdictus, non depositus, nec aliqua poena, nisi peccati mortalis, astrictus: Quare publicus concubinitas non inducit suspensionem nec excommunicationis sententiam, de positionem, nec aliquam poenam nisi peccatum mortale, quouque per sententiam sint impositae praedictae censurae ac poenae, vt recte aduertit ac probat Caesar Lamb. de iure patronat. lib. 2. 1. p. quest. 9. princ. art. 20. num. 21. & 22. fol. 97. col. 4. & fol. 98. col. 1. Sed con-

tra hanc sententiam Caesaris Lamber. facit text. qui videtur expressus in cap. fin. de cohabit. cleric. & mul. ibi: Quia quantum ad alios, etiam in casu proposito, suspensus non est, nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam seu confessionem factam in iure ante per euidentiam rei, quae tergiversatione aliqua celari non possit. Sed huic difficultati primo respondeo, adhuc isto casu requiri monitionem praecedere, iuxta opin. Hug. Laur. Arch. Ioann. de Lign. & Card. quos refert Abb. in c. vestra. n. 6. de cohabit. cleric. & mul. quam sequitur Lambert. ubi supra. & alij. Sed quia Abb. in d. c. fin. in 4. notab. & alij plures quos retulimus supra lib. 1. c. 1. n. 44. tenent contrarium, ideo secundo & peremptorie respondeo, quod hodie, attento Concilio Constantiens. per quod notorius fornicarius vel concubinaris, etiam si nulla tergiversatione celari possit, non est vitandus in diuinis ante publicationem & denuntiationem iudicis nominatim factam, non est suspensus quoad alios, etiam si sit notorius concubinaris per sententiam aut confessionem in iudicio factam, nisi fuerit per praetulum nominatim denunciatus vel suspensus, vt eueretur, vt bene probauimus d. c. 1. n. 45. lib. 1. canon. q. Secundo, quia irregularitas non contrahitur, nisi in casibus a iure expressis, vt in cap. praeced. probauimus: sed haec irregularitas in specie nullibi in iure introducta inuenitur: Igitur &c.

Nec obstat, quod cum publicus concubinaris sit suspensus ipso iure, celebrando efficitur irregularis, iuxta reg. d. c. de sententia & re iudic. in 6. & cap. 1. de sent. excommunic. cod. lib. 6. R. Respondemus namque praedictam regulam procedere in suspensione, quae a iure directe inducitur est propter delictum, in eius poenam, vt si excommunicatus quis celebraret, & similes: secus in ea, quae ratione cuiusdam honestatis ab ipso canone fit potius uel deoerent, quam in poenam directam criminis & ipsius delinquentis, sicut est illa, de qua agimus. Quare verius hanc secundam partem probatur Inno. & Ioan. And. in cap. si celebrat, de cleric. excommunicato ministrante, & Card. in d. c. vestra, & in c. quatuor, de cohabitacione clericorum & mulier. Nicol. Plou. in tract. de irregular. reg. 41. n. 26. vol. 16. tract. diuers. Da. Speculatio in tit. de dispensation. §. in uita propositiones. n. 20. Anton. de Butin. cap. 1. num. 32. & ibi Imola col. 4. de iudic. Archid. in dist. cap. praeter. §. ad hac vero, & Praepositus ibidem in §. ad hoc. n. 15. & 32. Anan. & Felin. in d. c. cum dilectus, de accusacione. & Couar. ubi supra, dicens quod non aueretur iuxta praedicta. commun. opin. iudicare quemquam irregularem esse, tametsi consuleret, vt absolutio aut dispensatio impetraretur a Roman. Pontifice. Eandem contra communem sequitur Nauar. ubi supra & veriorum existimam eam sequitur Ignat. Salced. ubi supra.

Suspensus tamen ab homine vel a iure in poenam directam & propriam delicti, etiam ad tempus certum vel donec poeniteat, si celebret durante suspensione, erit irregularis secundum Innocentium, Ioan. And. Hostien. Henric. & alios in d. c. si celebrat, Speculatio ubi supra, n. 21. vers. crassa autem, ac Socin. in d. c. ad audientiam, n. 24. de homicidio, quorum opinio magis communis est, licet alij contrarium probare conentur, secundum Couartu. ubi supra.

De poenis t clericorum sacris initiatorum contra- 87 hentium de facto matrimonio, late disserit Bernard. Diaz de Lug. in sua pract. crim. canon. c. 74. per totum, & ibi eius additorum, quibus addenda est lex Reg. 41. tit. 6. p. 1. & ibi Greg. Lop.

Illud tamen in proposito admonere lectorem libuit, ne eum decipiat Romanus singularis §. 10. quo habetur generaliter, quod filij Sacerdotis sint serui illius Ecclesiae.

Ecclesiae, cuius pater suus est Sacerdos seu clericus, vt in cap. cum multa, 15. q. 8. ibi, Proles autem aliena pollutione nata, non solum hereditatem nunquam accipiet, sed etiam in seruitute eius Ecclesiae, de cuius Sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt: Quem text. Gratianus desumpsit ex Concilio IX. Toletano, nempe text. illum tantum agere de filiis clericorum natis ex matrimonio de facto ab eis contracto, non verò ex eorum concubinis, aliisue mulieribus, cum quibus simpliciter concubuerunt; Hi namque minime erunt serui Ecclesiae, vt constat ex verbis praecedentibus Concilii ibi: vel ex ancilla, vel ex ingenua detestando concubio, &c. In quem errorem etiam incidit Petrus Duennas in regul. 345. limitat. 12. Cum enim in text. illo agatur de poena clericorum de facto uxores ducentium, hique grauius debeant puniri, quam alias fornicantes, vt in cap. eos, 32. dist. 1. & in cap. quidam, 81. dist. 1. & in cap. Prebyter, 28. dist. 1. extendi non debet eius decisio ad filios clericorum, alias natos ex matrimonio, de facto ab eorum parentibus contracto: & in terminis ita text. illum merito intellexit gloss. ibi, verb. concubio, & est communis secundum Abb. incap. 2. num. 5. de cohabitacione clericor. & mulier. & probat d. l. 1. tit. 6. part. 1. & l. 3. tit. 12. part. 4. ubi is casus ponitur, & desumptae fuerunt praedictae Reg. & ex dictis cap. eos, quidam, & c. cum multa, leges Gregoriorum Lop. in d. l. 41. in gloss. si fuerit uassallo de la Iglesia, insuper & Cosmas Guimier in pragmat. sancti. Gallic. tit. de concubinar. §. qui etiam, verb. cohabitacione fol. 195. pag. 2. & Petrus Plac. in epitom. de delict. lib. 1. cap. 41. num. 31. ubi ex Speculatore. in tract. de conciliis in 2. part. cap. 46. ex ipse Conciliorum codice restituit literam illius Concilii. Tolet. quae in nostris decretis corrupta reperitur, ibi, Super innocencia, vt legamus, Super incontinentia: & ibi: Firmari, Reformari, & ibi: Aliena pollutione, Tali pollutione.

89 Addit t praeterea eadem gloss. in d. cap. cum multa, quod quidquid ibi dicatur, cum Ecclesia non sit isto iure vlt. perdit id, similes gloss. in cap. Dominus, in verb. repellit, §. 6. dist. 1. quas sequitur Guillian. Benedict. in cap. Raynulfus, in princ. num. 21. de testam. Petrus Duar. & Placa ubi supra, & inquit Ioan. Orosio. in l. natura, num. 4. ff. de statu hominum, esse receptus, vt de consuetudine talis proles sequatur matrem quoad libertatem: hoc tamen non placet Abbati in cap. 2. de cohabitacione clericorum & mulierum, num. 5. quia cum non sit memoria apud nos, quod constitutus in sacris duxerit uxorem, non possimus dicere, quod illud ius sit sublatum, cum casus acciderit: sed si accidisset & Ecclesia non curasset illos in seruitutem redigere, posset procedere dictum illius gloss. consuetudinem tamen non extenderet de loco ad locum; vt ibi probat: cuius sententia mihi magis placet, quia iudiciali est, eamque sequuti fuerunt Cosmas ubi supra, & Greg. Lop. in d. l. 3. gloss. seruos de la Iglesia.

S V M M A R I V M.

- 1 Emptor fundi non tenetur stare colono, nisi aliud conuenierit, vt in num. 31. & num. 5. ratio communis assignatur: quod procedit, etiam si in locatione adsit pactum de non alienando, dummodo cum eo non adsit hypothecca specialis, vt in num. 14. secus si adsit, vt in num. 29. & 30. ubi quod non sufficit generalis: & quid si ultra obligationem personalem, conductor pro obseruantia sua locationis habeat obligata omnia bona locatoris, num. 15. cum sequentibus.
- 2 Legatarius fundi non tenetur stare colono testatoris.

- 3 Vsufructuarius conductorem repellere potest, nisi aliud conuenierit.
- 4 Emphyteota potest colonum vel inquilinum expellere.
- 6 Fructus pendentes pars fundi sunt propter unitatem.
- 7 Finis iure datoris, extinguuntur in acceptoris.
- 8 Singularis successor, non per viam transmissionis, sed per viam priuationis iuris, quod erat in praedecessore suo non tenetur stare colono sui praedecessoris.
- 9 Conductor expulsus a singulari successore, habet actionem ad interesse aduersus locatorem ipsiusque haeredes.
- 10 Singularis successor si approbauerit locationem a priore domino factam, non poterit illi postea contravenire; approbatio autem videbitur facta per receptionem pensionum a colono pro illis tantum annis, pro quibus pensiones recepit, vt in num. 11. Inducitur etiam approbatio, si successor singularis dixerit colono, quod continuaret locationem ei factam a praedecessore & bene possessionem gubernaret, vt in num. 12. Inducitur etiam approbatio, quando emptor post emptionem dixit colono, volo quod sic semines, & sic facias, vt in num. 13.
- 15 Emptor an possit expellere colonum vel inquilinum, quando hic habet omnia bona locatoris obligata pro securitate locationis, ultra obligationem personalem: & num. seqq. ubi late agitur de hoc.
- 19 Colonum in casibus, in quibus per singularem successorem expelli potest, poterit rem retinere, donec sibi restituatur pensio si forte eam anticipatam soluit. Idem pro melioramento.
- 20 Scriptura publica requiritur ad hypotheccam in casu l. emptorem, C. de locat. & conduct. an procedat in locatione facta ad non medicum tempus, & ultra, vel ad vitam & num. seqq.
- 21 Res prohibita alienari, non potest ad decennium vel ultra alienari.
- 23 Locatio ad nouennium dicitur facta ad medicum tempus.
- 24 Locatio ad vitam, dicitur alienatio & concessio perpetua.
- 25 Locatio ad longum tempus dicitur etiam illa, qua fit ad vitam locantis vel conducentis, vel ad ipsius uoluntatem.
- 26 Conductor ad longum tempus naturaliter possidet.
- 27 Vile dominium non transit ex locatione ad longum tempus, si de hoc fiat pactum in conductione.
- 28 L. 19. tit. 8. part. 5. an procedat etiam in locatione ad decennium, dum excipit alios casus.
- 31 L. emptorem, C. de locat. & conduct. an procedat, quando in contractu locationis appositum est inuoluntarium.
- 33 Pactum de non alienando cum inuoluntario, non impedit translationem dominij.
- 34 Iurauerit si quis vendere Titio domum, si postea illum vendat Seio, eique eam tradat, statim huic venditioni contra iuramentum, licet venditor ex hoc sit perinurus: idem in iurante non vendere librum, vt in num. 36.
- 35 Actus contra inuoluntarium factus non est nullus, sed validus, licet contra faciens sit perinurus.
- 37 Iuramentum, quo quis promittit aliquid non facere, non videtur ei legem imponere, quo minus illud facere possit.
- 38 Iuramentum recipit omnes limitationes & subadiuones, quas habet & recipere solet contractum ille, super quo interponitur.
- 39 Vxor soluto matrimonio, an tenetur stare locationi facta per maritum? & num. sequent. & an colono detur exceptio vel retentio in hac specie, num. 40.